

CSÁK LÁSZLÓ

A FELSŐFOKÚ KÖZIGAZGATÁS- OKTATÁS JÖVŐJE ERDÉLYBEN

Nemcsak közösségi igény van erre, de általános államérdekre is válaszol, hogy legyenek ilyen szakemberek, akik a közigazgatási feladatok jelentős részét átlátják, értik...

Kérdések

■ Mindenekelőtt az alábbi kérdések várnak tisztázásra:

- Szükség van-e erdélyi magyar közigazgatás-
oktatásra egyetemeinken?
- Megoldható-e ez optimálisan más nyelven
vagy más országban magyarul?
- Milyen minták vannak ezen a téren, beleértve
a kisebbségi közeg felsőoktatását?
- Milyen legyen a jövő közigazgatási oktatási
kínálata?
- Milyen erőforrások szükségesek mindehhez?

Szükségletek

■ A román közigazgatási rendszernek két szintje van, a helyi és a központi, ahol a helyi szint a községeket, a városokat, a municípiumokat és a megyéket jelenti. A magyar kisebbség számarányából kifolyólag elsősorban a helyi szinten képes politikai érdekeit érvényesíteni, ezért a kisebb-nagyobb arányú magyar közösséggel rendelkező településeken, megyékben az érdekvépviselet jelöltjei, de sok esetben egyéni jelöltek is szerephez jutnak. Esetünkben azonban nem erről van szó, hiszen a közigazgatás oktatásának célszemélyei nem a politikusok, a választott tisztségviselők, hanem a közalkalmazottak, köztisztviselők, vagy általában mindazok, akik a helyi közigazgatás különböző intézményeiben dolgoznak. Szükség van-e ilyen szakemberekre, akik speciálisan érzékenyek a kisebbségi kérdé-

sekre? A válasz egyértelműen igen, már csak azért is, mert már magának a közösségnek a társadalmi részvétele (Csák 2022) sem oldható meg megfelelően, ha azt magyarul nem tudókra bízjuk; még az önkifejezés, az érdekek artikulációja is hiányt szenvedhet idegen nyelvi környezetben, hiszen felléphet a másodnyelvi frusztráció (Tódor 2019) jelensége is.

Közalkalmazott lehet jogászból, közgazdászból, mérnökből, marketingesből, szociális munkásból, szociológusból. Mindenképpen a szakemberekre kell itt gondolnunk, kérdés azonban, hogy ezek a szakok tartalmazznak-e olyan specifikus elemeket, amelyeket a közigazgatásban szükségesnek látunk. Amennyiben nem, vagy csak említésszerűen, akkor szükségük lehet általános közigazgatási képzésre azoknak is, akik egyébként valamilyen más szakmával rendelkeznek. Ezt a feladatot el lehet látni mesterképzéssel, de továbbképzésekkel is, konkrét igénynek megfelelően.

Szükség van-e azonban magára az alapképzésre, azaz van-e közösségi igény olyan közalkalmazottakra, akik nem valamelyik általánosan ismert szakterületre koncentrált képzésben vettek részt, hanem egy komplex, multidiszciplináris tudásátadásban részesültek? Nemcsak közösségi igény van erre, de általános állampolgárokra is válaszol, hogy legyenek ilyen szakemberek, akik a közintézményi feladatok jelentős részét átlátják, értik, és az intézmények kis erőfeszítéssel sokféle feladatra felkészíthetik őket. Márpedig ha ilyen általános igény van, akkor a kisebbség számára hátrányt jelent, ha ebből kimarad.

A Babeş-Bolyai Tudományegyetem (BBTE) sepsiszentgyörgyi közigazgatás szakának legutóbbi, 2022-es akkreditációs folyamata részeként több munkaadót is megkérdeztünk, hogy milyen készségekre, tudásra van szükség az ő speciális szempontjukból. Fontos kiemelni, hogy nem papíron letudott, formális egyeztetésre került sor, ezért az így nyert információk valóban relevánsak lehetnek, még ha sajnos a pandémia miatt csak online volt is lehetőség a találkozásra. Ki kell emelni azt is, hogy nemcsak a köz-, de a magánszféra is részt vett, azaz képet alkothatunk így a teljes, bár csak regionális (Hargita és Kovászna megye) igényrendszeréről. A végzősökkel szemben megfogalmazott legfontosabb elvárások ezek voltak:

- legyen jó elemzőkészsége;
- foglalkozzon helyben releváns kérdésekkel;
- legyen flexibilis, alkalmazkodó;
- rendelkezzen kreativitással, érvelési technikákkal, kezdeményezőképtelenséggel;
- ismerje és használja a digitális eszközöket;
- legyen kész arra, hogy képezze magát;
- legyen jó csapatjátékos;
- ismerjen idegen nyelveket.

Ha ezt a listát átgondoljuk, látható, hogy nem valamilyen specifikus tudást kérnek számon a munkaadók, hanem általános elvárásokat fogalmaznak meg, amelyek egyébként más szakok végzőseivel szemben is felmerülnek. Ugyanakkor arra mindenképpen alkalmas a lista, hogy megmutassa, melyek azok az elemek, amelyeket hangsúlyozni kell egy képzésben, amennyiben arra szükség van – lehetőség szerint minden tantárgy vonatkozásában.

Tudjuk tehát, hogy szüksége van az erdélyi magyar közösségnek általános, multidiszciplináris képzésből érkező közalkalmazottakra, de kérdés, hogy ezt nappali tagozaton vagy távoktatásban megszerzett diplomára alapozzuk. A nappali képzések célzottjai elsősorban azok, akik az elmúlt években érettségiztek,

esetleg más pályát választanának. Utóbbiak viszont, amennyiben rendelkeznek felsőfokú végzettséggel, nem feltétlen szükséges, hogy egy újabb alapképzésre iratkozzanak be, illetve ha igen, akkor azt inkább munka mellett, távoktatásban végeznék el. A fiatal, pályakezdő generáció számára a nappali képzés optimális. Azonban egy diplomás számára valójában a mesterképzés a helyes alternatíva, különösen ha nem rendelkezik közigazgatásban szerzett tapasztalattal – sok országban nincs is, éppen ebből az okból adódóan, közigazgatás alapképzés, csak mesteri (Staroňová–Gajduschek 2016). Azaz indokolt a közigazgatás alapképzés a kisebbség számára – hogy milyen tartalommal, milyen nyelven, arra később visszatérünk.

Három olyan szint van, amelyhez a magyar közösség elérése gyengébb, amennyiben a közintézményeknél való elhelyezkedést tekintjük:

- központi;
- regionális;
- EU.

A regionális szint alkotmányosan nem létezik, de számos állami szerv már regionálisan dekoncentrált módon működik – ezeken a szinteken a magyarul beszélő vagy magyar nemzetiségű munkatársak aránya alacsony, ami csak részben tudható be annak, hogy a regionalizáció erdélyi városaiban egyre kisebb a magyarok aránya (Brassó, Szeben, Temesvár, Gyulafehérvár esetében különösen). Valójában ez a szint egyre nagyobb jelentőséggel bír; már a 2021–2027-es EU programozási időszakban minden egyes fejlesztési régió saját operatív programmal működik, a korábbi közreműködő szervezeti státusból pedig a regionális fejlesztési ügynökségek már irányító hatósági szerepet kaptak az EU-alapok végrehajtásában. Nincs olyan kimutatható trend jelenleg Romániában, ami ennek a szintnek a gyengülésére utalna, ezért itt a közösség szükséglete is felismerendő – nem döntenek nélkülünk persze, politikai értelemben, de egy új, meghatározóvá váló igazgatási szint kialakulásánál nincs jelen megfelelő mértékben a közösség, vagy legalábbis a magyarul is beszélő közalkalmazottak.

Az EU intézményeibe minden tagállamból hozzávetőleg arányosan juthatnak be alkalmazottak, de a felvétel feltétele az EPSO (*European Personnel Selection Office*) versenyvizsga-eljárás. Az EU jogrendjével, működésével azonban jelenleg csak egy tárgy foglalkozik a pillanatnyilag elérhető, egyébként azonos tartalmú kolozsvári és sepsiszentgyörgyi közigazgatás szakokon, és látni fogjuk, hogy a legtöbb képzésben elenyésző szerepe van (Brans–Coenen 2016), azaz nem járul hozzá a képzés ahhoz, hogy a hallgatók legalább egy részének karrierje ilyen irányt vehessen. Az pedig nem kérdéses, hogy környezeti, vidékfejlesztési, regionális fejlesztési, nyelvi, jogvédelmi témákban a közösség hasznára válna, ha lennének erdélyi magyarok az EU intézményeiben.

Az oktatásnak több változata lehetséges, így nappali, távoktatás vagy online. Alapképzésen az első diploma megszerzésére törekvő fiatal felnőttek elérése a cél, ezért ott a nappali tagozat elengedhetetlen. A távoktatások minőségével kapcsolatban általában lehetnek fenntartásaink, ráadásul egyrészt ugyanannak a célcsoportnak adna egy rosszabb feltételeket biztosító alternatívát, másrészt olyan célcsoportnak, a diplomásoknak adna hamis megoldást, akiknek nem erre van szükségük, hanem továbbképzésre vagy mesterire. Az online rendszer bevezetése elsősorban a nagyobb területi elérés miatt kedvező – akár külföldön élők is előkészíthetik így hazatérésüket –, ugyanakkor csak megfelelő online környezet kialakításával oldható meg – a kurzusok szimpla zoomos, teamses vagy

hasonló megtartása nem felel meg az online egyetemekkel kapcsolatos minimális elvárásoknak sem.

Ahhoz, hogy megfelelően képzett, jól felkészült, a közösség igényeit is értő közalkalmazottak legyenek a közintézményeknél, az alábbi szerkezet optimális:

1. alapképzés
 - 1.1. nappali tagozatos közigazgatás szak: szükséges, nemcsak közigazgatás mesteris folytatási lehetőséggel
 - 1.2. távoktatás tagozatos közigazgatás szak: nem szükséges
 - 1.3. online tagozatos közigazgatás szak: nem szükséges
 - 1.4. más szak, aminek lehet közigazgatás mesteri folytatása
2. továbbképzés (nyílt, rövid, egyéb posztgraduális egyetemi képzések)
 - 2.1. EU-intézményi felkészítő (EPSO)
 - 2.2. közbeszerzés
 - 2.3. közintézmények menedzsmentje
 - 2.4. jogszabályváltozások
 - 2.5. EU-alapokból finanszírozott projektek menedzsmentje
3. mesterképzés
 - közbeszerzés
 - közpénzügyek
 - stratégiai tervezés
 - regionális és nemzeti irányítás
 - 3.1. nappali tagozatos, nemcsak közigazgatási belépési feltétellel
 - 3.2. távoktatás, nem szükséges
 - 3.3. online tagozatos, nemcsak közigazgatási belépési feltétellel
4. doktori iskola vagy témavezetések, elsősorban az alábbi célokkal:
 - nemzetköziesedés
 - országon belüli szakmai beágyazódás
 - oktatási erőforrások utánpótlása
 - kutatási potenciál kialakítása

Kiszervezés

■ Felmerülhet természetesen a kérdés, hogy ezt meg lehet-e oldani „kiszervezéssel”, hiszen működik számos romániai közigazgatás szak, mesteri, illetve Magyarországon is elérhető a Nemzeti Közszolgálati Egyetem () képzése is. Mesterképzésre is lehet jelentkezni, akár a CEU Bécsben működő, nemzetközileg is elismert MPA (Master in Public Administration) képzésére is. Az egyes országok képzési kínálata ezen a téren azonban eléggé eltérő (Hajnal 2003), bár létezik egyfajta EU-harmonizáció is (Brans–Coenen 2016), és az EAPAA működése is egyfajta, bár nem tartalmi akkreditációs összehangolást feltételez, bár önkéntes alapon.

A magyarországi képzés hátrányokat is hordozna, amennyiben a hallgató nem ismerné meg a román jogot és intézményrendszert, ugyanakkor nyilván hasznos lehet ezen a téren a hallgatói mobilitás biztosítása, mindkét irányban, hiszen Erdély és Magyarország részben azonos, magyar királyi közigazgatási hagyományokkal és szovjet típusú közelmúlttal is rendelkezik, nyilván erősebb osztrák vagy oszmán-török hatással kiegészülve.

A román nyelvű képzések számos előnnyel rendelkeznek, amennyiben a szaknyelv tökéletes elsajátítását biztosítják, és jó lehetőséget adnak arra is, hogy

a hallgatók későbbi szakmai kapcsolataikat megalapozzák. Ugyanakkor a képzés célja részben más: a fókusz – mint látni fogjuk – inkább az egyetem jellegéből fakad (szemlélet, oktatói lehetőségek), nem a sajátos igényekből – márpedig ebben az értelemben érdemes lehet megszabadulni ezektől a kötöttségektől, és egy saját, mai, célszerű képzési kínálatot kialakítani.

A más tagállami alapképzések célja elsősorban a saját tagállami szakemberek utánpótlása, így aligha tekinthetők relevánsnak, még annyira sem, mint a Nemzeti Közszerületi Egyetem egyébként szintén kiváló képzése. A kiszervezés tehát nem megoldás, legalábbis az alapképzés tekintetében egyáltalán nem, sem nyugatra, sem Magyarországra, sem más, román nyelvű képzés irányába.

Minták

■ A következőkben áttekintünk több példát is:

- európai többségi,
- romániai nem magyar nyelvű, illetve
- európai kisebbségi

alapképzéseket, közigazgatási rendszereket. A jelenlegi magyar nyelvű közigazgatás szak a BBTE keretén belül ugyanis reformra szorul, jelen állás szerint a BBTE román nyelvű közigazgatás szakának tantervét adja vissza magyarul, néhány, elsősorban jogi tárgyat románul oktatva, mind Kolozsváron, mind Sepsiszentgyörgyön, azonos tartalom mellett.

Az alábbiakban országonként bemutatjuk a szakok legfontosabb jellegzetességeit, végül kitérve három kisebbségi helyzetben működő egyetemre is.

Franciaország – SciencesPo

- Négy félév alapozó tárgyak
 - o Jog
 - o Közgazdaságtan
 - o Történelem
 - o Filozófia
 - o Politikaelmélet
 - o Szociológia
- Szakosodás csak másodévtől
 - o Közpolitikák
 - o Államok és intézmények
 - o Politikai élet
- Egy hónapos szakmai gyakorlat
- Harmadév külföldön, partneregyetemnél
- EPSO felkészítő centrum, egy- és két éves mesterik

Magyarország – Nemzeti Közszerületi Egyetem

- Alapozás
 - o E-közszulerület elmélete
 - o Alapjogok a közszulerületban
 - o Közszerületi stratégiai emberierőforrás-menedzsment
 - o Közigazgatási jogérvényesítési és jogvédelmi ismeretek
 - o Regionális fejlesztés
 - o Törvényességi felügyelet

- o Projektmenedzsment
- o Szaknyelv
- Általános igazgatási szakirány:
 - o E-közszolgálat elmélete
 - o Alapjogok a közszolgálatban
 - o Közszolgálati stratégiai emberierőforrás-menedzsment
 - o Közigazgatási jogérvényesítési és jogvédelmi ismeretek
 - o Regionális fejlesztés
 - o Törvényességi felügyelet
 - o Projektmenedzsment
 - o Szaknyelv

Szlovák Köztársaság – Pozsonyi Egyetem

- Gazdaságelmélet I., Pénzügyek, Marketing, Üzleti gazdaságtan, Jog, Bevezetés a közigazgatás tanulmányozásába
- Integrációs folyamatok Európában
- Gazdaságelmélet II., Közgazdaságtan I., Menedzsment, Nemzetgazdasági politika, Szociálpolitika, Az államháztartás elmélete
- Politikatudomány, személyzeti menedzsment
- Adózás, Közgazdaságtan III., Projektmenedzsment, Társadalmi-gazdasági fejlesztési stratégia, Számvitel, A közigazgatás elmélete, vezetése és szervezése, Környezet-gazdaságtan, Szervezeti kultúra

Bulgária – Szófiai Egyetem

- Közművelődés és etika, Modern bolgár államiság, Ifjúsági részvétel és ifjúsági programok, Közszolgáltatások az állampolgárok számára
- Közkapcsolatok, Vezetői döntéshozatali technikák, A közigazgatási tevékenységek értékelése, A jó kormányzás elvei, A közpolitikák bolgár kontextusa
- Korrupció és korrupcióellenes küzdelem, E-kormányzat, Politikai döntéshozatal az Európai Unióban, Energia és jó kormányzás Bulgáriában
- Hatásvizsgálat, Innováció és vállalkozói szellem a közszolgáltatásokban, Banki és hitelügyek, Nagyvárosi kormányzás, Adórendszer és adópolitika, Konfliktuskezelés, Közjog és állampolgári részvétel

Románia

- SNSPA (Bukarest)
 - o Közművelődés és etika, Modern bolgár államiság, Ifjúsági részvétel és ifjúsági programok, Közszolgáltatások az állampolgárok számára
 - o Közkapcsolatok, Vezetői döntéshozatali technikák, A közigazgatási tevékenységek értékelése, A jó kormányzás elvei, A közpolitikák bolgár kontextusa
 - o Korrupció és korrupcióellenes küzdelem, E-kormányzat, Politikai döntéshozatal az Európai Unióban, Energia és jó kormányzás Bulgáriában
 - o Hatásvizsgálat, Innováció és vállalkozói szellem a közszolgáltatásokban, Banki és hitelügyek, Nagyvárosi kormányzás, Adórendszer és adópolitika, Konfliktuskezelés, Közjog és állampolgári részvétel
- A. I. Cuza Egyetem (Iași)
 - o Közművelődés és etika, Modern bolgár államiság, Ifjúsági részvétel és ifjúsági programok, Közszolgáltatások az állampolgárok számára

o Közkapcsolatok, Vezetői döntéshozatali technikák, A közigazgatási tevékenységek értékelése, A jó kormányzás elvei, A közpolitikák bolgár kontextusa
o Korrupció és korrupcióellenes küzdelem, E-kormányzat, Politikai döntéshozatal az Európai Unióban, Energia és jó kormányzás Bulgáriában
o Hatásvizsgálat, Innováció és vállalkozói szellem a közszolgáltatásokban, Banki és hitelügyek, Nagyvárosi kormányzás, Adórendszer és adópolitika, Konfliktuskezelés, Közjog és állampolgári részvétel

Kisebbségi helyzetben

- Spanyolország – Barcelonai Egyetem
 - o 60:40 arányban katalánul és spanyolul
 - o van speciális tartalom: katalán gazdaság
- Észak-Írország – Ulster Egyetem
 - o csak angolul
 - o alapképzés nincs, csak MPA
 - o PgCert és PgDip kilépési szinttel
 - o nincs speciális tartalom tantárgyi szinten
- Olaszország – Bozen-Bolzano Szabadegyetem
 - o háromnyelvű képzés: olasz, német, angol
 - o alapképzés nincs, csak MPA
 - o első év után szakosodás: közpolitikák, közigazgatás
 - o létezik speciális tartalom: autonóm régiók jogrendje

Részkövetkeztetések

- Az eddigiek alapján a következőket állapíthatjuk meg:
- számos alapképzés és mesteri modularitás jelleggel működik, lásd az általános brit három lépésből álló mesterit az Ulster Egyetemen vagy a SciencesPo esetét;
 - egyes képzések törekszenek a nemzetköziesedésre
 - o többnyelvű képzést kínálva (kizárólag kisebbségi egyetemek),
 - o külföldi egyetemi félétvet kötelezővé téve (SciencesPo)
(azaz messze az Erasmus nyújtotta lehetőségeken túlmenően);
 - egyértelmű céltételezés figyelhető meg a francia, a katalán és a dél-tiroli esetben, míg máshol sokkal inkább a tudományos megközelítés szokásos logikája érhető tetten (Staroňová – Gajdusček 2016), a francia európai ambíciókat jól mutatja a SciencesPo EPSO-centruma;
 - nemzeti, etnikai összefüggések csak a Szófia Egyetem Bölcsészkarának közigazgatás szakán található, illetve a három vizsgált kisebbségi egyetem közül kettőben (Barcelona, Bozen);
 - jogi megközelítés elsősorban a Nemzeti Közszolgálati Egyetemen volt meghatározó, de a román egyetemeken is jellemző elemet jelent;
 - jog, társadalomtudomány, gazdaság-pénzügy, menedzsment tagolódás mindenhol, ami részben biztosítja a multidiszciplinaritást, ugyanakkor az arányok eltérőek.

■ Az előttünk álló kihívás tehát, hogy olyan felsőoktatási kínálatot biztosítsunk, amivel egyrészt jó karrierlehetőséget nyújtunk a fiataloknak, másrészt pedig a közösség számára célszerűen szakembereket juttathatunk el a helyi, regionális, országos és európai igazgatási szintekre.

Az alábbi táblázat mutatja, hogy milyen felsőoktatási képzési szintek szükségesek rövid és középtávon – míg a doktori iskola vagy témakiírás csak évtizedes távlatban oldható meg, addig az alapképzés és a mesteri már jelenleg is kialakítható. A mesterképzés speciális tananyagfejlesztést igényel, és a korábban említett online képzések is időigényesek a tartalomfejlesztési szükségletek miatt.

	Helyi	Regionális	Nemzeti	Európai
Közigazgatás alapképzés	általános specialista			
Közigazgatás mesteri				
Továbbképzések (EPSO-centrum stb.)				

A képzések egymásra épülnek, de természetesen más bemenettel is működhethetnek a mesteri szinten. A lépésről lépésre történő kialakítás elvét figyelembe véve az alábbi ütemezés tartható:

	1–2 év	3–4 év	4–5 év	5–7 év	8–12 év
Alapképzés, nappali					
Továbbképzések					
Mesterképzés, nappali					
Mesterképzés, online					
EPSO					
Doktori					

A négy erdélyi felsőoktatási intézmény stratégiaileg megoszthatja ezeket a feladatokat, amennyiben erről érdemi egyeztetések történnek, hiszen a BBTE-n két helyszínen működik meg nem reformált alapképzés, és Kolozsváron mesterképzés is indult, illetve a Nemzeti Közszolgálati Egyetem a Sapiientia EMTE-vel közösen Kolozsváron doktori képzési lehetőséget kínál. Ezek azonban jelenleg nincsenek egységes rendszerben; mint láttuk, az NKE alapvetően jogi megközelítést alkalmaz már az alapképzésben, hiszen egy centralizált nemzetállam számára képez tisztviselőket, míg a BBTE a román nyelvű szak többnyire magyar nyelvű átültetésén alapul. Azaz a jelenlegi helyzet megfelelő alapot szolgáltat, de nem elégséges minden szempontból.

Az oktatói személyzet biztosítása Kolozsváron ugyanúgy nem megoldott, mint Sepsiszentgyörgyön, amennyiben a főállású oktatók száma nem elegendő, és csak más szakok, adott esetben karok oktatóinak bevonásával lehet az órákat lefedni Kolozsváron, illetve több mint egy tucat elkötelezett, a közösségi érdeket jól felismerő külső óraadó révén Sepsiszentgyörgyön. Ez a helyzet azonban nem célszerű, és nem is fenntartható, hiszen számos veszélynek van kitéve, mivel bármikor kiléphetnek az óraadók, vendégtanárok, ugyanakkor nem biztosított a

szükséges kritikus tömeg ahhoz, hogy a képzést a maga komplexitásában fejleszteni lehessen, nincs lehetőség egy olyan csapat kialakítására, amely kifejezetten ennek a struktúrának a fejlesztésével foglalkozna – pl. a *Korunk* 2007-es közigazgatási tematikájú számának (Cziprián–Kozma 2007) szerzői közül mindössze hárman részei ma is a rendszernek (két egyetemi docens és egy óraadó), egyikük sem szerzője a 2023-as *Korunk*-számnak, melynek célja egyebek mellett bemutatni, hogy a sepsiszentgyörgyi szakot éltető szellemi műhely tagjait milyen kérdések foglalkoztatják jelenleg, melynek kiindulópontja a helyszín 2022. december 14-i belső műhely-konferenciája volt.

A munkaadókkal való jó együttműködés érdekében nemcsak jó, helyi témákat feldolgozó elemzések, szakdolgozatok szükségesek, hanem javasolt a gyakornoki rendszer bővítése, ösztöndíjak biztosítása, akár a duális mérnöki képzésekben jellemző előválogatási rendszerben is, amikor az évfolyam egy része már a leendő munkahelyén dolgozhat, legalább részmunkaidőben. Ugyanakkor ez önmagában is szükségessé teszi az érintett helyi igazgatási egységek aktív, adott esetben kezdeményező és társfinanszírozó részvételét is. Az ilyen együttműködések lehetőséget nyújtanak továbbá arra is, hogy a képzésbe bevonják az intézmények szakértőit is, aminek kísérleti próbája 2022-ben a sepsiszentgyörgyi közigazgatás szakon speciális szemináriumok keretében megtörtént, és igen jó visszajelzések születtek mind a vendégek, mind a hallgatók részéről.

Jelenleg a kevés hallgatóval működő két alapképzési helyszín és mesteri havi szinten hozzávetőleg 100 ezer lejes közpénzt igényel, ugyanakkor egy 4 docensből, 7 adjunktusból és tanársegédből, illetve 10 óraadóból álló rendszer, amely az itt kifejtett stratégiai céloknak is megfelelne, becslés szerint 160 ezer lejből működhetne havonta – azaz mintegy havi 60 ezer lejen múlik az, hogy egy célszerű, hatékony, többszintű képzési kínálatot biztosítsunk. Ráadásul a jelenlegi hallgatószám alacsony, viszont egy megújult, innovatív, célszerű kínálat vonzereje megfelelőbb lehet, azaz a forrásoldal is rendeződhet, különösen a megrendelésre, térítés mellett végzendő továbbképzési modulok bevezetése mellett.

A kezdeményezés sikeressége csak 10–15 év múlva mérhető, de az itt kifejtett és részben megalapozott útvonalterv vagy ennek alternatívája megvalósulása hiányában a közösség érdekei súlyosan sérülnek, aminek a hatása már középtávon érzékelhető lesz, és egyes szinteken már most jelentős hátrányt jelent a romániai magyar közösségnek, tekintettel a regionális, nemzeti és európai szintre vonatkozó képzési lehetőség hiányából is fakadó magyar vagy magyarul beszélő szakemberhiányra.

■ IRODALOM

- Brans, Marleen – Coenen, Laurien: *The Europeanization of Public Administration Teaching. Policy and Society* 2016. 4.
- Korunk 2007. 6. sz. Szerk. Cziprián-Kovács Loránd – Kozma Csaba.
- Csák László: *Kisebbségi nyelvi jogok a kommunikatív válogatás tervezésben*. Korunk 2022. 6. sz.
- European Association for Public Administration Accreditation (EAPAA): *Accreditation Criteria*. (2013) <https://www.eapaa.eu/wp-content/uploads/2015/04/EAPAAAccreditationCriteriaVersion9Jan2013.pdf>
- Hajnal György: *Diversity and Convergence: A Quantitative Analysis of European Public Administration Education Programs*. Journal of Public Affairs Education 2003. 4.
- Staronová, Katarína – Gajduschek, György: *Public administration education in CEE countries: Institutionalization of a discipline*. Policy and Society 2016. 4.
- Tódor Erika-Mária: *Hétköznapi kétnyelvűség*. Szépirodalmi Figyelő, Bp., 2019.